

RIKSDAGENS
JORD- OCH SKOGSBRUKSUTSKOTT

Helsingfors
den 11 september 1992
Utlåtande nr 4

Till Utrikesutskottet

Riksdagen remitterade den 17 juni 1992 regeringens proposition nr 95 med förslag till godkännande av vissa bestämmelser i de avtal som gäller upprättandet av Europeiska ekonomiska samarbetsområdet till utrikesutskottet för beredning och beslöt samtidigt att övriga specialutskott skall avge utlåtande om den till utrikesutskottet.

Utskottet har hört kanslichefen Reino Uronen, överdirektören Kalevi Hemilä, lantbruksrådet Olli Rekola, biträdande avdelningschefen Saara Reinius och yngre regeringssekreteraren Maria Teirikko vid jord- och skogsbruksministeriet, handelspolitiske understatssekreteraren Veli Sundbäck och ambassadrådet Pia Hillo vid utrikesministeriet, byråchefen Antti Toivonen och regeringsrådet Rauno Vanhanen vid handels- och industriministeriet, statsministerns specialmedarbetare Esa Härmälä vid statsrådets kansli, sektionschefen Timo Mikkilä vid Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK, ordföranden Ola Rosendahl vid Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund, generalsekreteraren Leena Simonen vid Finlands Konsumentförbund, utrikeshandelschefen Lea Lastikka vid Livsmedelsindustriförbundet, avdelningschefen Orian Bondestam vid Kalatalouden Keskusliitto, ansvarige veterinären Matti Heinänen från Kiuruvesi kommun, verkställande direktören Jorma Kallio vid Statens spannmålsförråd, direktören Pentti Teittinen vid Statens frökontrollanstalt, direktören Esko Uusi-Rauva vid Statens kontrollanstalt för mjölkprodukter, överdirektören Esko Nurmi vid Statens veterinärmedicinska anstalt, centrallaboratoriedirektören Jorma Kumpulainen och tf. äldre forskningssekreteraren Ritva Mäkelä-Kurtto vid Lantbrukets forskningscentral och direktören Jorma Syvälahti vid Kemira Oy. Dessutom har byråchefen Markku Aro vid jord- och skogsbruksministeriet avgett ett skriftligt expertutlåtande.

Regeringen föreslår att riksdagen skall godkänna avtalet mellan Europeiska frihandelssammanslutningens medlemsstater (EFTA-staterna) samt Europeiska ekonomiska gemenskapen och Europeiska kol- och stålunionen och deras medlemsstater om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-avtalet) samt EFTA-staternas avtal om upprättande av en övervakningsmyndighet och en domstol och avtal om upprättande av en ständig kommitté.

Utskottets ställningstaganden

Konsekvenserna av EES-avtalet rör jordbruket i Finland

Allmänt

EES-avtalets konsekvenser för jordbruket gäller främst fyra områden: veterinära frågor och växtskyddsfrågor, tekniska handelshinder, jordbruksprodukter samt fisk och marina produkter. Någon gemensam jordbrukspolitik ingår inte i EES-avtalet, inte heller några bestämmelser om skogsbruket.

Veterinära frågor och växtskyddsfrågor

Bestämmelserna om veterinära frågor och växtskyddsfrågor ingår i artikel 17 och preciseras närmare i bilaga I. De gäller veterinära frågor, fodermedel, avel, utsäde och växtskydd. När det gäller veterinära frågor, fodermedel, avel och utsäde harmoniseras Finlands lagstiftning med EG-lagstiftningen på några få undantag när. Tills vidare finns det inga avtal om harmonisering av växtskyddet, men i en deklaration sägs att EFTA-länderna har för avsikt att förhandla om en samordning med de nya EG-växtskydds-

bestämmelserna. Förhandlingarna har redan kommit i gång.

Tekniska handelshinder

Bestämmelser om tekniska handelshinder ingår i artikel 23 och preciseras i bilaga II beträffande jordbruket: gödselmedel, bekämpningsmedel, veterinärmedicinska läkemedel, försöksdjursverksamhet samt förhandsgranskning av jordbruksmaskiner och anordningar.

Lagstiftningen om gödselmedel harmoniseras med EG-lagstiftningen med undantag för bestämmelserna om kadmium. Bestämmelserna om veterinärmedicinska läkemedel och försöksdjur harmoniseras utan undantag. EES-avtalet omfattar än så länge ingen harmonisering av bestämmelserna om bekämpningsmedel, men EFTA-länderna kommer att förhandla om en harmonisering med EG:s nya bekämpningsmedelsdirektiv i enlighet med EES-avtalet. Förhandlingarna har redan kommit i gång.

Jordbruksprodukter

Bestämmelserna om jordbruksprodukter ingår enligt följande: evolutions- eller utvecklingsklausulen (artikel 19), bilaterala jordbruksavtal mellan Finland och EG (artikel 115, protokoll 42) och bestämmelser om bearbetade jordbruksprodukter (artikel 8 punkt 3 underpunkt b, protokoll 3).

Ovan anfördes att EES-avtalet inte binder de avtalsslutande parterna vid någon gemensam jordbrukspolitik. I evolutions- eller utvecklingsklausulen åtar sig de avtalsslutande parterna att med tvåårsintervaller se över möjligheterna att nå en gradvis liberalisering av handeln med jordbruksprodukter inom ramen för sin jordbrukspolitik.

I EES-avtalet ingår vidare avtalen mellan Finland och EG om ost- och kötthandel, koheisionslistan, export av spritdrycker och ursprungsregler för dem. Avtalen ingår i regeringens proposition nr 96.

Fisk och marina produkter

Bestämmelserna om fisk och andra marina produkter ingår i artikel 20 och preciseras i protokoll 9. De omfattar en utvidgning av frihandeln med fisk och marina produkter, åtgärder för att motverka en snedvridning av konkurrensen, tillträde till hamnarna, marknadsföring av produkterna samt en evolutions- eller utvecklingsklausul.

ring av produkterna samt en evolutions- eller utvecklingsklausul.

Utvidgningen av frihandeln med fisk och marina produkter gäller de varor som finns uppräknade i en förteckning till protokollet. Tull och andra avgifter avskaffas på de i förteckningen upptagna varorna och de får inte beläggas med kvantitativa restriktioner eller begränsas på annat sätt. Finland medges tills vidare undantag för lax och strömming.

För att motverka att konkurrensen snedvrids har länderna avtalat om att konkurrensvillkor, statligt stöd och marknadsordningar inom fiskerisektorn inte får snedvrida konkurrensen.

Parterna har kommit överens om tillträde till hamnarna och marknadsföring av fångsten, vilket innebär att fartyg från samtliga avtalsslutande länder medges tillträde till hamnarna och försäljningsplatserna och rätt till därtill hörande utrustning och installationer på samma villkor.

Enligt evolutions- eller utvecklingsklausulen ser parterna med tvåårsintervaller över möjligheterna att vidareutveckla samarbetet inom fiskerisektorn och att utvidga frihandeln.

Övriga konsekvenser

Utöver de ovan nämnda bestämmelserna inverkar även bestämmelserna om examensbevis, ömsesidigt erkännande av examina, etableringsrätt, statistik, miljö och immateriell äganderätt på jordbrukssektorn.

— För forskningen är programmet för forskning och utveckling inom jordbruket och jordbruksrelaterad industri och fiskeri i EG:s tredje ramprogram av betydelse.

— Bestämmelserna om ömsesidigt erkännande av examina gäller verksamhet som veterinär och förpliktar parterna till icke-diskriminering på grund av nationalitet vid utövande av jordbruksnärigen.

— Bestämmelserna om etableringsrätt inverkar bland annat på fiske- och renskötselrätt.

— Bestämmelserna om statistik inverkar på jordbruks- och fiskeristatistiken och ställer vissa krav på jordbruksstyrelsen och Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet.

— Miljöbestämmelserna tangerar jordbruket t.ex. när det gäller ändringar av vattenlagstiftningen och införande av lagstiftning om bioteknik.

— Den immateriella äganderätten gäller även växtförädlingsrätt.

Därutöver berörs jordbrukssektorn av be-

stämmelema inom flera andra områden såsom statligt stöd, tull- och gränskontroller, offentlig upphandling, förvärv av fast egendom, socialpolitik samt av en del generella bestämmelser i avtalet såsom reglerna om beslutsfattande.

EES-avtalet och utskottets målsättning för avtalsförhandlingarna

Jord- och skogsbruksutskottet avgav den 9 maj 1990 utlåtande till utrikesutskottet om statsrådets redogörelse till riksdagen om Finlands förhållande till integrationsutvecklingen i Västeuropa 1990. I utlåtandet anförde utskottet en del synpunkter på vad Finland bör ta hänsyn till i förhandlingarna om ett europeiskt ekonomiskt samarbetsområde, dvs. EES-avtalet.

Allmänt

I utlåtandet anför utskottet att det omfattar regeringens premisser att EES inte kommer att innefatta någon gemensam jordbrukspolitik. Vidare ansåg utskottet det vara viktigt att Finland också i fortsättningen kan bedriva en jordbrukspolitik som tryggar livsmedelsförsörjningen och självförsörjningen inom denna sektor.

Såsom utskottet anför ovan syftar EES-avtalet inte till någon gemensam jordbrukspolitik. Livsmedelsförsörjningen och självförsörjningen kommer att tas upp i samband med förhandlingarna om ett EG-medlemskap.

Veterinära frågor och växtskyddsbestämmelser

Djursjukdomar

I utlåtandet ansåg utskottet det vara till fördel för Finland att de veterinära bestämmelserna inte ingår i EES-avtalet.

I EES-förhandlingarna krävde företrädare för EG att de veterinära frågorna skall tas med i avtalet. EFTA-länderna lyckades dock förhandla fram en del undantag till EG:s krav. När det gäller det veterinära området ingår inga bestämmelser om gränskontroller, importerade varor från så kallade tredje länder, det vill säga länder utanför samarbetsområdet, finansiella regleringar och djurskydd i EES-avtalet. Frågorna kommer att tas upp till ny behandling

1995. Därutöver medger avtalet Finland rätt att följa de nationella bestämmelserna när det gäller BSE (bovin spongiform encefalopati).

F o d e r m e d e l

När det gäller fodermedel och tillsatser i dem underströk utskottet i sitt utlåtande att det är viktigt att kontrollen vid import av fodermedel och råvaror bibehålls, särskilt de mikrobiologiska kontrollerna. Vidare ansåg utskottet att Finland bör bibehålla den så kallade positivförteckningen över fodermedel. Också gränskontrollerna och det så kallade öppna garantibeviset med alla väsentliga uppgifter om fodermedelssammansättningen förordas av utskottet.

EES-avtalet innehåller 24 EG-foderdirektiv och beslut inklusive ändringar. Finlands och EG:s lagstiftning bör harmoniseras utom när det gäller en del undantag för tillsatser och produkter för djurutfodring. Undantagen gäller bland annat tillväxtfrämjande preparat och antibiotika, för vilka Finland får bibehålla sina nuvarande bestämmelser. Frågan kommer att tas upp till ny behandling 1995. I avtalet överenskommer parterna dessutom om att tillsatser och djurutfodningsmedel som inte är godkända inom EG, men däremot används i EFTA-länderna, skall utvärderas under en övergångsperiod.

I praktiken innebär avtalet att samtliga tillsatser i fodermedel som finns upptagna i EG:s positivlista och alla fodermedel som uppfyller kraven i direktiven i regel måste godkännas också i Finland.

Garantibevisen blir i princip "slutna", vilket betyder att den procentuella andelen ingredienser inte behöver uppges. Däremot måste innehållet deklarerats enligt den proportionella halten. Enligt vad utskottet har erfarit har förhandlingar förts med industrin om att detaljerade uppgifter om sammansättningen i vilket fall som helst kommer att meddelas övervakningsmyndigheterna.

Gränskontrollerna kommer inte att undanröjas helt och hållet men avtalet innehåller bestämmelser om förenklade procedurer. I praktiken innebär det att myndigheterna i regel anlitar stickprovskontroller och att kontrollerna bör göras utan dröjsmål. Den Gemensamma EES-kommittén fattar med utgångspunkt i fortsatta förhandlingar närmare beslut om stickprov. Enligt vad utskottet har erfarit kommer Finland att hålla på att kontrollerna skall koncentreras till riskprodukter (t.ex. vid salmonellarisk).

Frövara

I sitt utlåtande underströk utskottet att det kommer att leda till en snabb spridning av flyghavre i Finland och ett ökat behov av kemisk bekämpning, om EG:s utsädesdirektiv godkänns utan modifieringar. Utskottet ansåg det vara absolut nödvändigt att Finland i samband med EES-förhandlingarna säkerställer att importerad frövara är fri från flyghavre. EES-avtalet innehåller EG:s direktiv om utsäde så när som på vissa undantag som förhandlats fram. Utan hinder av direktiven får Finland fram till utgången av 1996

1) producera och marknadsföra utsäde av foderväxter och stråsåd i kategorin "handelsutsäde",

2) bestämma om största antal utsädesgenerationer av stråsåd och kategorin elitutsäde och

3) bestämma om grobarheten i fråga om foderväxter och stråsåd.

Därutöver innehåller avtalet uppgifter om övergångsperioden för sortlistan.

I EES-avtalet ingår inga särskilda bestämmelser om att importerad utsäde skall vara fri från flyghavre. I rådets direktiv 66/402/EEG om marknadsföring av utsäde av stråsåd, som ingår i avtalet, sägs att staten med stöd av ett särskilt tillstånd kan kräva officiellt intyg utfärdat i ett annat land över att importerad utsäde har genomgått strängare kontroll än normalt. Koncession beviljas enligt överenskommelse av EFTA:s övervakningsmyndighet. Koncession kan enligt direktivet beviljas om den importerande staten i sin egen produktion följer lika stränga bestämmelser och om staten för en kampanj mot flyghavre. Vid import från länder utanför EES kan enligt avtalet de gällande kraven följas.

I avtalet ingår vidare EG:s direktiv med särskilda krav rörande förekomst av flyghavre i utsäde av foderväxter och stråsåd (74/268/EEG), där det sägs att en stat på begäran måste utfärda ett officiellt intyg, om kontroller visar att utsäde inte innehåller flyghavre. Intyget måste basera sig på odlingskontroll och ett prov på minst 100 gram eller alternativt minst 3 kilogram.

Jord- och skogsbruksministeriet kommer enligt egen uppgift att anhålla om koncession av EFTA:s övervakningsmyndighet för att vid behov få kräva intyg över flyghavre sedan EES-avtalet har trätt i kraft. Tidigare har EG-kommissionen gett Danmark, Irland, Holland och den brittiska provinsen Nordirland samma till-

stånd. I EES-avtalet sägs att beslut om tillstånd skall beaktas på lämpligt sätt när avtalet tillämpas.

Växtskydd

Vad gäller bestämmelserna om växtskydd konstaterade utskottet i sitt utlåtande med hänvisning till vad det erfarit att EG för bekämpning av växtsjukdomar tänker omfatta en geografisk områdesindelning som är oberoende av nationella gränser. Utskottet ansåg att Finland bör värna sina intressen när den geografiska indelningen utsträcks till EES. Det ansågs viktigt att lagstiftning som förhindrar att farliga växtförstörare sprids inte luckras upp. Den kontroll som utövas i EG-länderna ansågs inte vara tillräcklig med tanke på Finlands intressen. Därför skulle bestämmelserna om växtskydd om möjligt lämnas utanför avtalet.

EG:s växtskyddsdirektiv ingår inte i EES-avtalet, eftersom EG som bäst ser över sin egen växtskyddslagstiftning med tanke på den inre marknaden. Till avtalet har dock fogats en förklaring om att förhandlingar kommer att föras om att ta in de nya EG-bestämmelserna i avtalet. Förhandlingar pågår redan. Enligt vad utskottet erfarit har Finland och de övriga nordiska länderna för avsikt att så snart som möjligt kunna medverka vid beredningen inom EG, då det är meningen att fatta beslut bl.a. om zonindelningen.

I den nya EG-ordningen kommer övervakningen genom gränskontroll att frångås till förmån för produktkontroll, och meningen är att spridning av farliga växtförstörare skall hindras i första hand genom betydligt strängare krav på produktionsmetoder när det gäller förökningsmaterial inom växtodlingen och produkters kvalitet och sanitära aspekter. Inom produktionen kommer officiell certifiering av produkter att införas. För certifierade produkter utfärdas ett växtpass som medger dem fri cirkulation.

Tekniska handelshinder

Gödselmedel

Vad gäller gödselmedel förutsatte utskottet i sitt utlåtande att Finland skall kunna ställa upp egna kvalitetskrav på alla typer av gödselmedel som används i landet. Vidare hänvisade utskottet till erhållen utredning om att de analysme-

toder för gödselmedel som fastställts enligt gällande EG-direktiv inte var tidsenliga.

Genom EES-avtalet förbinder sig Finland att harmonisera sin lagstiftning om gödselmedel med EG-lagstiftningen, med undantag för bestämmelserna om kadmium. Beträffande kadmium säger avtalet att Finland och de andra EFTA-länderna tills vidare får ha kvar sina egna bestämmelser som gäller då avtalet träder i kraft. Harmoniseringen av lagar gäller endast s.k. EEG-gödselmedel.

Jord- och skogsbruksministeriet uppger att det på grund av EES-avtalet bereds en ny lag om gödselmedel, som är en harmoniseringslag. Förslaget innehåller fullmaktstidganden bl.a. om att kvalitetskraven skall införas genom föreskrifter på lägre nivå. I praktiken betyder detta att EG:s förteckning över gödselmedel och de där upptagna kvalitetskraven godtas. Meningen är dock att förteckningen skall ta upp också andra, i Finland allmänt saluförda gödselmedel, som skall få sina egna kvalitetskrav. Ett särskilt kvalitetskrav som alljämt kommer att gälla alla gödselmedel är gränsen för tillåten kadmiumhalt, som enligt planerna skall sänkas från gällande 100 mg kadmium per kilogram fosfor till 50 mg per kilogram fosfor. För andra tungmetaller och farliga ämnen skall EG:s krav fortfarande gälla. För inhemska gödselmedel planeras inga andra särskilda krav än kravet på selenberikning av åker- och trädgårdsgödsel.

Direktiv 77/535/EEG gäller EG:s analysmetoder för gödselmedel med ändringar. Metoderna i direktivet avviker från de metoder som nu tillämpas i Finland och som måste ändras på grund av avtalet. En översyn av direktiven inom EG har fördröjts av att alla parter inte haft tillgång till modern laboratorieutrustning. I praktiken kommer gällande metoder att jämföras och harmoniseras med EG:s metoder, som tillämpats i den offentliga övervakningen enligt direktivet.

Bekämpningsmedel

Vad bekämpningsmedlen beträffar ansåg utskottet i sitt utlåtande att Finland bör medverka till ett så litet sortiment bekämpningsmedel som möjligt för att miljön i vårt land skall kunna skyddas och livsmedlen samtidigt hållas rena. Enligt utskottets mening förutsätter detta att Finland på denna punkt kan avvika från kraven i utkastet till direktiv.

Enligt EES-avtalet kan Finland i likhet med

övriga EFTA-länder än så länge ha kvar sina bestämmelser om bekämpningsmedel trots att avtalet omfattar två EG-direktiv om bekämpningsmedel (79/117/EEG och 78/631/EEG). Direktiven gäller klassificering, märkning och förpackning av farliga preparat (bekämpningsmedel) och förbud mot att växtskyddsprodukter som innehåller vissa verksamma ämnen släpps ut på marknaden och används. De ämnen som nämns i sistnämnda direktiv är förbjudna också i Finland och en del av dem har aldrig saluförts här.

EG godkände i juli 1991 direktiv 91/414/EEG, som nämns i utskottets utlåtande. Det gäller godkännande av bekämpningsmedel i samtliga medlemsländer. Direktivet träder i kraft i juli 1993. Det har inte tagits in i EES-avtalet men meningen är att även EFTA-länderna skall förhandla om att införa det. Förhandlingarna har redan kommit i gång (tilläggsprotokoll till avtalet). Enligt erhållen utredning ser det ut att Finland kommer att godkänna direktivet vid förhandlingarna, men det sker först efter en särskilt avtalad övergångsperiod. I praktiken får denna övergångsperiod knappast vara längre än två år från det direktivet träder i kraft inom EG. Användningen av bekämpningsmedel väntas inte öka i nämnvärd grad i Finland genom att direktivet godkänns.

Jordbruksprodukter

Allmänt

Utskottet framhöll i sitt utlåtande att handeln med jordbruksprodukter kan utvidgas bara genom ömsesidiga länder- och produktspecifika separata lösningar.

Handeln med jordbruksprodukter utvidgades genom ett avtal mellan Finland och EG om ost- och köttprodukter som ingår i EES-avtalet. Vidare avtalades det om att tullarna skall avskaffas på produkter på den s.k. kohesionslistan vid import från EG till Finland. På kohesionslistan står inga produkter som har någon större betydelse för den finländska produktionen.

I avtalet ingår dessutom en evolutions- eller utvecklingsklausul, som betyder att avtalsparterna med tvåårsintervaller ser över villkoren för en gradvis liberalisering av handeln med jordbruksprodukter inom ramen för den bedrivna jordbrukspolitik. I förteckningen tas inte upp t.ex. produkter som är särskilt viktiga för träd-

gårdsnäringsen i Finland, såsom tomat, gurka, jordgubbe och snittblommor.

Bearbetade livsmedel

Utskottet ansåg beträffande bearbetade livsmedel att proceduren i det gällande andra protokollet till frihandelsavtalen mellan EG och EFTA skall läggas till grund för EES. En förteckning över de produkter som omfattas av frihandel ingår också i de nya bestämmelserna enligt protokollet. Vidare ansåg utskottet det vara nödvändigt att avancera långsamt i harmoniseringen av den nationella ordningen för handel med bearbetade livsmedel.

I EES-avtalet nämns de produkter som omfattas av frihandel med bearbetade livsmedel särskilt. Avtalsbestämmelserna innebär inte att listan över frihandelsprodukter blir väsentligt längre. Bland de viktigaste nya produkterna märks vissa sorter av sylt och margarin. För dem finns det ingen övergångsperiod.

Fisk och andra marina produkter

I sitt utlåtande framhöll utskottet vikten av att det i handeln med fisk anges varifrån varan kommer och att denna handel inte kopplas samman med fiskerättigheter. Vidare ansåg utskottet det nödvändigt att inte tillåta att fiskefartyg från EG-länderna fiskar i finländskt territorialvatten.

EES-avtalet kräver inte att Finland beviljar EG-länderna fiskekvoter. Däremot förutsätter bestämmelserna om etableringsfrihet för näringsidkare och principen om icke-diskriminering i det sammanhanget att en medborgare i någon EES-stat som etablerar sig i Finland får bedriva yrkesfiske här på samma villkor som finländska fiskare. Jämfört med det rådande läget gäller ändringen allmänt vattenområde i havet och Finlands fiskezon. På annat håll i Finland får yrkesfiske redan nu bedrivas oberoende av nationalitet med stöd antingen av ägorätt till ett vattenområde eller ägarens tillstånd. Med anledning av EES-avtalet bereder jord- och skogsbruksministeriet som bäst ett lagförslag om animalier som används som livsmedel eller livsmedelsingrediens. Ministeriet konstaterar att det i en förordning som utfärdas med stöd av lagen kommer att kunna tas in bestämmelser om att fiskens ursprungsland skall uppges.

Övriga konsekvenser

Livsmedelsbestämmelser

När det gäller livsmedelsbestämmelserna ansåg utskottet i sitt utlåtande att Finland skall kunna utfärda nationella bestämmelser som avviker från EG-direktiven när bl.a. hälsoskäl eller miljövarldsaspekter kräver det. Vidare poängterade utskottet att livsmedelskontrollen inte får försämrats. Dessutom ansågs det att en varas ursprungsland och centrala råvaror ovillkorligen skall uppges.

I EES-avtalet ingår 54 EG-direktiv om livsmedel med ändringar. Direktiven medges inga övergångsperioder eller bestående avvikelser. EG-regleringen medger dock att nationella krav i vissa fall får ställas. Detta gäller framför allt områden där det inom EG saknas en samordnad lagstiftning, såsom i fråga om många tillsatser och främmande ämnen.

I avtalet ingår EG-direktivet om offentlig livsmedelskontroll (89/397/EEG). Direktivet utgår från att kontrollen i första hand bör ske inom landet med hänsyn till nationella behov och att inspektioner dessutom skall kunna sättas in när det är lämpligast med tanke på övervakningen. Inspektionerna bör vara regelbundna och omfatta hela produktions- och distributionskedjan. Principerna svarar i allt väsentligt mot det finländska kontrollsystemet.

Enligt EG-direktiven om varumärkning i EES-avtalet skall ursprungslandet och ursprungsområdet vara angivna både på färdigförpackade och oförpackade livsmedel om avsaknaden av uppgift om ursprung kan vilseleda köparen om livsmedelns ursprung. I praktiken betyder detta att varorna i de flesta fall måste märkas.

Bestämmelser om gränskontroll

Utskottet underströk i sitt utlåtande vikten av gränskontroller.

Genom EES-avtalet har Finland kommit överens om att harmonisera lagstiftningen om veterinära frågor, djurfoder, avel, utsäde och gödselmedel med undantag för vissa avtalade avvikelser och övergångsperioder. I EES-avtalet tas EG-direktiven om gränskontroll bara in beträffande gödselmedel. Avtalet nämner dock att gränskontroller och formaliteter skall förenklas. I praktiken betyder detta att inspektioner i

huvudsak skall ske genom stickprov och utan dröjsmål. Inom det veterinära området är det den Gemensamma EES-kommittén som utgående från fortsatta förhandlingar skall fatta närmare beslut om hur stickprovskontroller utförs. I avtalet tas djurfoder och avel upp under veterinära frågor.

Begränsningar i utländsk äganderätt

Utskottet förutsatte i sitt utlåtande att den utländska äganderätten inom skogsindustrin begränsas och att rätten att äga och fatta beslut om mark, skogar och stränder och andra centrala naturtillgångar förbehålls finländare.

EES-avtalet förutsätter för att kapitalrörelser skall liberaliseras och att alla begränsningar i rätten att förvärva egendom som grundar sig på parternas nationalitet skall slopas. Den enda bestående avvikelserna gäller förvärv av fritidsbostäder. Finland har medgett en övergångsperiod som sträcker sig ända till början av 1996. Fram till dess får denna rätt begränsas.

Allmänna synpunkter och iakttagelser

Utskottet har ovan jämfört de förhandlingsmål det ställde upp i sitt utlåtande till utrikesutskottet den 9 maj 1990 och det föreliggande EES-avtalet. Det påpekar att avtalets slutliga konsekvenser delvis blir beroende av harmoniseringslagarna som till största delen ännu inte har stiftats. Samtidigt understryker utskottet att denna lagstiftning så långt avtalet medger bör ta hänsyn till nationella intressen.

Utskottet vill särskilt framhålla att i och med att den nationella kontrollen avskaffas väcker avtalet på en del punkter ansvarsfrågor som måste utredas. I detta sammanhang hänvisar utskottet bl.a. till liberaliseringen av importen av utländskt utsäde och bestämmelserna om godkännande av examensbehörighet. Utskottet anser att en liberalisering av importen av utsäde kan leda till att vi får sorter som under ogynnsamma förhållanden ger upphov till skördeföruster. Konsekvenserna påverkar i sista hand de ersättningar som skall betalas.

Bestämmelserna om erkännande av examensbevis innebär icke-diskriminering på grund av nationalitet och gör det därigenom möjligt för veterinärer från EES-länderna att utöva sitt yrke i Finland.

Med anledning av det ovan sagda understryker utskottet att regeringen bör utreda veterinärbehörigheten i olika EES-länder.

Utskottet anser att risken för att smittsamma sjukdomar skall sprida sig ökar genom att veterinära bestämmelser tas in i EES-avtalet. Det poängterar att vi kan ha fortsatt kontroll över att djursjukdomar inte sprider sig och att vi vid behov har möjlighet att skrida till förebyggande åtgärder. I detta sammanhang hänvisar utskottet till del II artikel 13 i EES-avtalet där det sägs att det inte finns några hinder för sådana förbud mot eller restriktioner för import som grundas på hänsyn till intresset att skydda människors och djurs hälsa och liv och bevara växter. Bestämmelsen svarar mot artikel 36 i Romfördraget.

Vidare påpekar utskottet att EES-avtalet inte innehåller några särskilda bestämmelser som garanterar att det inte finns flyghavre i importerat utsäde. Ovan konstateras dock att staten enligt direktiv 66/402/EEG om utsäde av stråsäd med stöd av särskilt tillstånd kan kräva ett officiellt intyg av ett annat land om att strängare bestämmelser om flyghavre än normalt har tillämpats på importerat utsäde. Utskottet inskräper att alla de medel som avtalet medger skall tillgripas vid import av stråsäd för att vi skall kunna garantera att importerat utsäde inte innehåller flyghavre.

Vad gäller fisket framhåller utskottet att bestämmelserna om fri etableringsrätt för yrkesutövare och icke-diskriminering leder till att de övriga EES-länderna kommer att bedriva ökat fiske i finländska territorialvatten. Det är också möjligt att fångstmetoder som förekommer inom djuphavsfiske kommer att tillämpas. Enligt vad utskottet erfarit har bl.a. Danmark infört bestämmelser som kräver koncession för yrkesfiske. Utskottet poängterar att behövliga ändringar bör göras i fiskerilagen så att yrkesmässigt fiske kan beläggas med koncession.

Trots att EG-direktiven om gränskontroll med undantag för gödselmedel lämnas utanför avtalet, innehåller avtalet dock en överenskomst om att gränskontroller och formaliteter bör förenklas. Detta innebär såsom ovan konstaterats att kontrollen i huvudsak sker genom stickprov och utan dröjsmål. Utskottet framhåller betydelsen av gränskontroller och av att det blir fastslaget hur kontrollerna skall utföras i praktiken.

Vid behov kommer utskottet längre fram att avge ett mera detaljerat utlåtande om de frågor

som faller inom utskottets behörighet då det behandlar de lagförslag som har samband med ovan nämnda harmoniseringslagstiftning.

EES-avtalet förutsätter riksdagens samtycke till den del avtalet tar upp frågor som har med lagstiftning att göra. Utskottet tillstyrker EES-avtalet och lagförslagen i regeringens proposition till den del de hänför sig till utskottets behörighetsområde.

Med stöd av det ovan sagda anför jord- och skogsbruksutskottet

att utrikesutskottet bör beakta det som anføres i detta utlåtande när det utarbetar sitt betänkande.

I den avgörande behandlingen deltog ordföranden S-L. Anttila, vice ordföranden Iivari, medlemmarna Järvilahti, Kohijoki, Koski, Lahi-

kainen, Ollila, Polvinen, Pulliainen, Rajamäki, Saario, Urpilainen och Westerlund samt suppleantan Björkenheim.

Avvikande åsikt

Det är positivt att utlänningars äganderätt till företag och i samhället över lag kommer att öka. Försäljningen av fritidsfastigheter stödjer turismen. Men den egentliga utländska äganderätten till våra stränder har ett antal konsekvenser som bör bedömas närmare.

Om vi säljer våra stränder under rådande lågkonjunktur och till reapriser är de åtminstone till en början lönsamma placeringsobjekt, med beaktande av att våra insjöområden är helt unika i ett europeiskt perspektiv. Okontrollerade utländska placeringsaktiviteter ökar mycket snabbt risken för en prisboom, som betyder att våra stränder försvinner utom räckhåll för finländska löntagare. Enligt uppskattning kan priserna stiga med det tredubbla.

Det räcker inte här med styrning och tillstånd från länsstyrelsens sida, utan vi borde absolut tillämpa dansk praxis att bara den som är bosatt i landet har möjlighet att köpa strandtomter.

Strandskyddet kräver en totalrevidering av strandlagstiftningen i brådskande ordning. Det är skäl att observera att nästan hela det gällande

strandskyddsprogrammet kommer att stupa på att det inte finns anslag.

Våra stränder är en av våra viktigaste ekonomiska resurser som kunde nyttiggöras genom turism och som därför bör tas fram i landsbygdspolitiken och insatserna för att effektivisera turismen. Det är precis som i u-länderna, där man säljer allt till lägsta pris.

I bakgrunden kan man skymta det penning-snikna Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter. Där jord- och skogsbruksutskottet och riksdagen i målsättningen för EES underströk betydelsen av att finländarna slår vakt om äganderätten till stränderna har de nu gjort en helomvändning.

Markägande och icke markägande befolkningsgrupper ställs även annars allt tydligare mot varandra. Det är just prisutvecklingen som gör att våra stränder i allt större utsträckning övergår till utländska ägare, men Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter och uppenbarligen även Centern hyser planer på att ingripa i allemansrätten.

Helsingfors den 11 september 1992

Kari Rajamäki

Erkki Pulliainen

Kari Urpilainen